

מוכיר לשכתי-עבודה בחיפה, בן-ציון שלוי, קיבל ממנו המ-
לצה חמה אל פקיד הלשכה. זאת היתה ממש המלצה ה-
פוטחת את כל השערים, נאמר בה כי: „החבר מרדכי שטסנר
אושר לעבודה במכס כמומחה לחמרי-בנין, אבל פוטר לרגלי
אשמה של חבלה...”

”לא איכפת דך!”

יה יסוד להמלצה כה חמה, כי שטסנר היה באמת חבר
לן. הוא חיבל במשטר של גניבות וסחירות ללא מעצור.
זה ארץ עוד לפני ששטסנר התקבל לעבודה.

בהיותו במשרד המכס נתקל לפתע בשלושה טיפוסים
מוכרים. הוא זכר אותם עוד מתקופת עבודתו ברומניה. הם
היו ידועים לו כמבריחים מקצועיים. בחיפה הם נשאו את
התואר הרשמי והמתאים של עמיל-מכס.

שטסנר ניסה להסב את תשומת לבם של האחרים כי הנה
שמות אלה ואלה, בירנהולץ, גלאנץ ואחרים, ידועים לו כי
מבריחים שישבו שנים רבות במאסר. התשובה שהשיבו לו
היתה צריכה ללמדו משהו: „זה לא איכפת לך”.

זה גם לא היה איכפת למדינה. עד שיום אחד, שלוש שנים
לאחר פעולת החבלה של שטסנר, נתפסו אותם האנשים על-
ידי המשטרה הכלכלית בהברחת מזון בסכום של רכבות לר-
בות. מה שעשו בשלוש השנים עד להיתפסם, זה לא איכפת
לאיש.

כל אדם אחר שהיו מצידים אותו בתואר חבלן בחושים-
טאן, היה נכנע מיד. אך למרדכי מאכסימיליאן שטסנר לא
היה מה להפסיד. הוא רעב ללחם תקופה ארוכה, בתו, יהודית,
נאלצה להפסיק את לימודיה בבית-הספר התיכון, יצאה לבקש
עבודה. בנו יעקב (26), סגן בצבא-קבע, נשוי ואב לבת, תמך
במשכורתו באביו.

הוא לוח בבנקים שונים ואצל ידידים סכומי כסף שחשב
להחזירם כאשר ימצא עבודה, אולם עבודה לא נמצאה עבורו
וסכומי ההלוואות הלכו וגדלו.

מצבו הכלכלי הקשה לא נגע ללב איש. שום ועד עובדים
לא נוצק לעזור לו ולמשפחתו. ועדי העובדים בחושיטאן
ממלאים תפקיד אחר לגמרי. שטסנר ניהל את המערכה לבד,
במרצו הבלתי-אנושי כמעט, ובאמונתו כי הוא חייב להוכיח
את צדקתו ויהיה מה. הוא דמה לגיבור של רומאן מימי
חיקטור הוגו.

האיש שרצה את אשתו

פני שנה ומחצה הגיש שטסנר באופן אישי קובלנה
פלילית נגד הממונים עליו במכס, האשימם בפירוט ב-
גניבות, תוך ציון התאריכים והכמויות. לאחר שלוש שנים
של שלחה יחסית, החל המחנה החושיטאי להתעורר, הרגיש
בסכנה המתקרבת. היה הכרח מידי לצאת בהתקפת נגד.

יום אחד קיבל מנהל מחסי המכס בקורדאני, צבי שטייג,
שהוא הנאשם מספר אחד בתביעתו של שטסנר, מכתב מבזיל
שנשלח מרמת-גן. המכתב היה מופנה אישית אל שלושת ה-
נאשמים, ונאמר בו כי ידוע לכותב המכתב שמרדכי שטסנר
שרף את אשתו ברומניה על-ידי זה שהשליך בה פתיליה
בוערת.

המכתב לא היה חסוי-חלילה אנונימי. היתה עליו חתימה
ברורה, שם וכתובת של תושב מעברת סקיה. זה היה באמת
אוצר מן השמיים. מנהל המכס העסוק עזב את עבודתו לימים
מספר, נסע להיפגש אישית עם כותב המכתב במעברת סקיה.
איש במעברת לא הכיר את השם.

אבל שטייג לא התייאש. כעבור תקופה קצרה יצא אחד
מפקידיו, נחום גוטמן, שהוא הנאשם מספר 3, לאותה מ-
שימה. גם הוא חזר בידיים ריקות. איש לא שמע מעולם את
שמעו של כותב המכתב. זה לא הפריע כלל למנגנון החושים-
טי להפיץ תוך זמן קצר את העלילה הנוראה ששטסנר הוא
רוצח, נוסף להיותו חבלן.

על סמך מכתב שכותבו לא התגלה מעולם, הופצה עלילת
שקר זו והגיעה עד לבית-המשפט, שם ניסה עורך-דינם של
הנאשמים לפסול את שטסנר בטענה שהוא רוצח.

הרוצח היה מלשין

אשמת הרצח נראתה די חזרת בעיני רודפיו של
שטסנר. היתה דרושה להם אשמה מועזת יותר, שתיגע
ללכבות יהודים רחמנים, תדביקו תו קלון צבורי על שטסנר.
האשמה החדשה נמצאה מיד. שטסנר היה מלשין ברומניה,
הסגיר יהודים לנאצים ולסובייטים. נמצא גם מי שיוכיח את-
מות אלו. היה זה אברהם סוסנה, פקיד נמוך במשרד הרכוש
הנוש, שפוטר מעבודתו בגלל האשמות שונות.

באחד הימים הצליח סוסנה להשיג מכתב רשמי ממש
וינברגר, פקיד לשכת-הצפון של נציבות המנגנון, בו הוא
פונה לעורך-דין בן-יאב ומבקש ממנו לספל בחיטול הענין
של סוסנה.

לא שום קשר למכתב זה, כמובן, עסק סוסנה אותה תקו-
מה באיסוף חתימות של יוצאי רומניה, המעידים שהם מכי-
רים את שטסנר כמלשין. הוא היה עובד מבית לבית, ממע-
ברה למעברת, מחפש אנשים שהכירו את שטסנר בחוץ-לארץ
ומבקש מהם לחתום על כתב ההשמצה שבידו.

קשה לדעת איזה ענין אישי היה לאברהם סוסנה במציאת
האשמות נגד שטסנר, שכן הוא לא הכירו מעולם. תעיד על
כך העובדה שבאחד הימים פנה שטסנר עצמו, שידידיו הודיעו
לו על הפטיציה המזוהה, אל סוסנה, ביקש לחתום שהוא מי-
כיר את שטסנר כמלשין.

בזמן הזה. שטסנר עומד בפתח לשכת העבודה החיפאית. הוא מחייב שם מדי בוקר, לראות אם יוכל לקבל עבודה.
אך ברור לו כי לא תינתן לו כל פרנסה. כי הוא מרד בכנופיית חושיטאן וכנופיה זו שליטה על חלוקת הפרנסה בחיפה.

ושלחו בעשרות לכל מערכות העיתונים והאנשים בארץ, בהם
יצאו עובדי-המכס בשורת האשמות חדשה נגד שטסנר. שוב
היתה לכך סיבה מוצדקת. היה ברור שאם יגיעו השלושה
לבית-המשפט המחוזי, יתגלו די גילויים כדי לטאטא החוצה
את כל צמרת המכס בחיפה.

אמר השבוע נאשם מספר 3, נחום גוטמן, צעיר בלונדי
תקיף, לחולית העולם הזה: „אנחנו הסמרטוס שהעבירו אותו
דרך צנורות הביוב של המדינה, לנקות בו את הלכלוך של
אחרים. אנחנו רק כפרות. אילו היה שמי אחר ולא גוט-
מן, לא היו מעמידים אותי לדן!”

זאת יודעים גם כל שליטי חושיטאן. לכן הם עושים את
הכל כדי לטשטש את הפרשה בעוד מועד. איש אינו מעוניין
בפרשת קסנר שניה, חמורה עוד יותר.

שאח מת!

מרפפת בית הקפה ג'ארמון בחיפה ישב גבר
שמן וקרת, שיחק בשלוח שח עם ידיד ותיק. סביבם עמדו
כמה סקרנים ועוברי-בטל, התבוננו משחק. מרדכי שטסנר
פתח בהתקפה מחודשת, למרות שכמה מהכלים שלו נפגעו
והורדו מהלוח. הוא חישב בוהירות כל מהלך ומהלך.

כמעט מדי יום ביומו, בימים שאינם מוקדשים למערכה
הגדולה שלו, הוא מתעמק במשחקי-המלכים. „פעם הייתי
עושה מהלכים פזיזים, תקפתי בלי לראות את תוצאות הת-
קפתי, הפסדתי במשחק” סיפר בין מהלך למהלך.

משחקו החדש היה ברור. כל התקפתו היתה מכונת למטרה
אחת: שאח מת! היריב היה נוקשה ולחם בשיטות מפ-
תיעות. אבל האנשים שעמדו מסביב למשחקים עודדו את
שטסנר, הציעו לו מספר מהלכים. נדמה היה שכולם מחכים
למפתו של אותו השאח.

סוסנה לא שאל שאלות, נתן לשטסנר לחתום.
כך גולדה העלילה השניה.

מצפונה של חושיטאן

פני למעלה מחדשיים מצא השופט החוקר כי יש
הוכחות לכאורה להעמיד את צבי שטייג, אברהם וסרמן,
ונחום גוטמן, שלושם פקידיה-מכס שהאשמו על-ידי שטסנר
בגניבה, לדין בפני בית-המשפט המחוזי. נוכח החלטה זו,
ולחץ העיתונות שנתעוררה לפתע, לא היתה אפשרות אחרת
בידי נציבות-המנגנון אלא להפסיק את עבודתם של הנאש-
מים, שבינתיים עלו בדרגה בצמרת המכס, עד לבירור דינם.

לפתע זו משהו בליבם הרחום של אנשי חושיטאן. איך
אפשר להפקיר משפחות של פקידים לחיי רעב, ללא עבודה,
ללא תמיכה? המצפון התעורר לתחייה, בדמותו של יעקב
דינס, לשעבר סגן-מוכר מפא”י בחיפה, וכיום קצין בטחון
במכס. הוא עבר בין עובדי המכס, שיכנע אותם להפריש
ממשכורתם סך של חמש לירות כתרומה ראשונה עבור
שלישת מחוסי-העבודה, שאם כי עבודתם הופסקה, המשיכו
לקבל משכורת חלקית.

השלושה ניצלו מיד את התמיכה שקבלו, שכרו עורך-דין,
יצאו השבוע בהתקפה נגדית על שטסנר, הגישו נגדו תביעה
לבית-המשפט על שבועת-שקר.

כל המנגנון החושיטאי קם על רגליו. ועדי העובדים, ה-
מורכבים מאוכלי לחם חסדו של אבא חושי, הכריזו כי
ישבתו במקרה ששטסנר יחזור לעבודה. גלוי-דעת ועלונים

• העולם הזה היה העתון היחיד במדינה שחשף את פרשת
שטסנר עוד בראשיתה, אף ששטסנר עצמו פנה בשעתו לכל
העתונים.